

MIJN TAAL IS STRAAT *

In Maasmechelen wordt 11,6% van de kinderen geboren in een kansarm gezin. De werkloosheidsgraad bedraagt er 13%. 10% van de bevolking doet beroep op sociale huisvesting. 10% maakt gebruik van een collectieve schuldenregeling. 51,4 % van de bewoners heeft een migratieachtergrond. 28,5% van de inwoners is jonger dan 24 jaar. Bijna 27,8 % van die jongeren loopt schoolse vertraging op in het lager onderwijs of belandt in het buitengewoon lager onderwijs. 27,7% van de jongeren loopt schoolse vertraging op in het secundair onderwijs.

Tot zover de cijfers. Het is herfstvakantie als ik een namiddag en avond op stap ga in Maasmechelen. Ik wil graag weten hoe jongeren hier opgroeien, en vooral hoe ze hun vrije tijd vorm geven. De jeugddienst en vzw Thebe hebben voor mij een stevig programma klaargestoomd, *so off we go*.

Eerste halte: het jeugdhuis van vzw Thebe, een werking voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Het is twee uur en de jongeren van de theatergroep zijn klaar om aan hun wekelijkse bijeenkomst te begin-

nen. De groep is gegroeid uit het filmproject 'Mijnverleden' van vorig jaar, dat onlangs nog in de prijzen viel. De jongeren doken in de geschiedenis van hun ouders en grootouders en maakten een film over zichzelf en over waar ze vandaan komen. Thebe slaagde erin om een aantal talenten vast te houden, en werkt nu met de jongeren verder aan een theatervoorstelling.

Ik heb een afspraak met Kristof Hayen, beroepskracht bij vzw Thebe, om samen de wijken in te trekken. We springen de auto in en al na een paar minuten rijden houdt Kristof halt in de wijk Vrijhei. Kristof werkt er nu zo'n 2,5 jaar. Hij heeft contact opgebouwd met een viertal groepjes van telkens een tiental jongeren die samen op straat rondhangen. Met dit outreachend werken probeert hij de jongeren te verbinden met het jeugdhuis. Vandaag treffen we vier prille pubers, ze zitten samen in een soort schuilhok. Kristof stapt op hen af, spontaan hink ik wat achter hem aan. Handjes schudden en dan sla ik verlegen het schouwspel gade. Het stadspel van gisteren in Hasselt is onderwerp van gesprek. Veel stoere praat en een overdosis testosteron. De jongeren praten snel, vinnig en zijn ongelofelijk ad rem. Aan de oppervlakte lijkt Kristof gewoon wat mee te zeveren en te fikfakken met de tieners, maar schijn bedriegt. Onder de oppervlakte is elk woord belangrijk. Kristof laat niet elke uitspraak passeren, hij corrigeert heel gericht. Hij kent ook de achtergrond van de jongens en doorprijkt hun praatjes zeer subtiel. Hij kijkt dwars door hun masker heen. Onder de stoere buitenkant zijn de jongeren een pak aanhankelijker en afhankelijker dan ze laten uitschijnen. "Kristof, Kristof, Kristof..." Verschillende keren jengelen ze om zijn aandacht. "Wat gaan we doen, Kristof? Ik verveel mij." Volgens spelregels die ik niet begrijp, wordt er gemar- chandeerd over wat hun volgende activiteit wordt. Kristof probeert een van de jongeren warm te maken voor het theaterproject. En

* Titel ontleend aan een hiphopnummer van La Famiglia - zie <https://soundcloud.com/maasflowz>

dan zijn er plots twee jongens vandoor. Ook een derde jongen muist er onderuit. De reden is mij helemaal ontgaan.

Met de ene jongen die overblijft maken we een wandelingetje door de wijk. Een man die z'n haag scheert kijkt ons wat wantrouwig aan – of beeld ik me dat nu in? Wat later sluiten de twee jongens van daarnet weer aan. Ze hebben een grote zak chips bij. We komen een andere jongen uit de wijk tegen. Ook hier eerst wat verbaal vuurwerk, maar dan wordt het plots bloedserieus. Blijkbaar is de jongen in kwestie niet meer welkom in het jeugdhuis. Er is iets grondig misgelopen en hij praat niet meer met de jeugdwerkers in het jeugdhuis, alleen nog met Kristof. Die probeert de jongen te overhalen om toch nog eens langs te komen in het jeugdhuis om de situatie te bespreken. De jongen zegt niet ja, maar ook niet nee. Hij vraagt me waar ik vandaan kom. Uit de buurt van Brussel, antwoord ik. “Later als ik een auto heb, ben ik hier weg.” Een andere jongen riposteert meteen: “Oh, ja? Waar zou jij dan naartoe gaan?” De jongen omzeilt de vraag

met veel branie. Voorlopig fietst hij dan maar verder de wijk in.

Verderop houden we halt aan wat garageboxen. De jongens schoppen een kapotte plastic emmer in het rond. En dan komt er uit het niets toch nog een activiteit voor morgen uit de bus. Pizza's bakken. Kristof zorgt voor de ingrediënten, een van de jongens moet aan zijn ma een goed recept voor deeg vragen. En ze moeten allemaal drie euro meebrengen. Waar en wanneer ze nu precies afspreken en of iedereen effectief zal opdagen, echt glashelder is de afspraak niet. ‘We zien wel, morgen.’ De jongeren lijken een heel dubbele verhouding te hebben tot die activiteiten. Ze zeuren dat er niets te doen is, dat ze zich vervelen, vragen aan Kristof om een activiteit voor te stellen. En als er dan iets uit de bus komt, is er meteen die terughoudendheid. ‘We zien wel, ik kan niets beloven, ik weet het niet...’ En dan moet Kristof weg naar Beerensheuvel, de andere wijk die hij opvolgt. En meteen merk ik hoe kwetsbaar de jongeren zijn, hoe moeilijk ze ‘hun’ Kristof kunnen delen met ‘die van Beerensheuvel’...

Veel stoere praat en een overdosis testosteron. De jongeren praten snel, vinnig en zijn ongelofelijk ad rem.

In de auto vertelt Kristof hoe hij contact legt met de jongeren. Hoe hij eerst wat rondhangt in de wijk, aanwezig is, wacht tot de jongeren toenadering zoeken en voorzichtig probeert om een band op te bouwen. Soms verloopt dat moeilijk, soms gaat het snel. Zo werkt hij nog maar twee maanden in Beerensheuvel, maar daar is de vertrouwensband snel gegroeid. Kristof volgt er twee groepen op van ongeveer een tiental jongeren elk. In de wijk treffen we een achttal jongeren onder een metalen afdak op een centraal pleintje. Ze zijn wat ouder, ik schat zestien, zeventien jaar. Ook hier hetzelfde ritueel: een komen en gaan van jongeren, handjes schudden, stoere praat, veel gezever... Maar ook hier weten ze Kristof te vinden over de ernstige onderwerpen. Ze zijn bezorgd over een koppeltje dat zware ruzie heeft en over een jongen die aan de pillen zou zitten. De jongeren vertellen het allemaal langs hun neus weg, haast achteloos, maar Kristof pikt op wat hij moet oppikken. Plots rijdt er op een scooter een gast voorbij die de jongeren niet ken-

nen. Commotie onder het afdak. "Wie is dat?" Het is *hun* wijk, laat dat duidelijk zijn. Morgen organiseert Kristof een barbecue in het jeugdhuis. Afspraak aan de honk en vandaar naar het jeugdhuis. Ook hier laten de jongeren in het midden of ze er zullen zijn. Kristof wijst een van de jongeren aan om samen met hem de inkopen te doen. De jongen zegt niet nee. Later in de auto blijkt dat Kristof de jongen eens onder vier ogen wil spreken. Maar dat gebeurt allemaal zeer subtiel. Niemand heeft iets door en dat is ook de bedoeling.

Kristof brengt me naar mijn volgende afspraak. In café Zero Zero aan het M2 Shopping Center heb ik afgesproken met Hanna Jansen, een straathoekwerkster die twee andere wijken van Maasmechelen onder haar hoede heeft. Op weg van de parking naar de Zero Zero loop ik door de M2 langs allerlei chique en hippe winkels. We lopen langs een groepje van een zestal jongeren. Ze verplaatsen zich van het ene bankje naar het andere. Blijkbaar worden ze buiten gegooid als ze met meer dan drie samenscholen. Door zich voortdurend te verplaatsen, proberen ze de security te snel af te zijn. We drinken nog iets, en ik beloof Kristof dat ik vanavond zeker nog eens langskom in het jeugdhuis.

En dan neemt Hanna me mee doorheen een van haar wijken, gevormd door de Pauwengraaf, de Kruindersweg en de Oude Baan. Dit is het gebied van Maasmechelen waar de diversiteit zich het meest laat voelen. Het is zo'n beetje het commercieel centrum van Maasmechelen en geen evident gebied om aan straathoekwerk te doen. Hanna ontmoet wel veel mensen, maar de contacten verlopen vluchtiger en oppervlakkiger. Hier legt Hanna dan ook een basis om op andere plaatsen en momenten dieper op een onderwerp in te gaan. Maar de vermindering van een fulltime naar een 4/5de betrekking verengt natuurlijk de ruimte van Hanna. En dat wringt, zeker in de andere, meer afgele-

gen wijk waar ze werkt en waar ze de voor- naamste – misschien wel enige – verbinding is met het stadsbestuur. Of het moeilijker is om als vrouw aan straathoekwerk te doen, vraag ik. Valt wel mee, zo blijkt. Uitzonderlijk is er eens een man die niet goed weet hoe hij een vrouw die bezorgd is en goed kan luisteren moet plaatsen in een professioneel kader. Dat is toch meer een rol die weggelegd is voor een vriendin of partner... en Hanna moet soms wel eens iemand ontgoochelen die eerder dat laatste in haar ziet.

Of het moeilijker is om als vrouw aan straat- hoekwerk te doen? Valt wel mee, zo blijkt.

Het is ondertussen na vijf uur en we stappen door de Pauwengraaf. Op het eerste gezicht een typische winkelstraat zo tegen sluitingstijd. Ik vraag Hanna om mij te helpen kijken. Al snel blijkt dat de verschillende gemeenschappen toch hun eigen winkels hebben. Zo bereiken twee bakkerijen op enkele huizen van elkaar een heel ander cliënteel. Om de hoek, op de Oude Baan, wordt dit onderscheid nog duidelijker.

Restaurants, supermarktjes, lokaaltjes van verschillende vzw's en gokkantoren, elk zijn ze verbonden met een bepaalde gemeenschap: de Italiaanse, Griekse, Marokkaanse, Turkse, Bulgaarse... Er zijn natuurlijk individuen die vrij bewegen tussen verschillende gemeenschappen, maar de meeste mensen mengen niet. Veel spanningen of problemen levert dit niet op. Mensen leven in vrede naast elkaar. We drinken een koffie in een lokaaltje van een Turkse vzw. Een koppel baat het café uit. Enkele mannen spelen een soort gezelschapsspel. Ook Hanna is er welkom. Dat is niet overal het geval, maar dit is een vrij progressief café.

De gokkantoren die we onderweg zagen, zijn hier niet toevallig, vertelt Hanna. Niet alleen is er een culturele factor, ook financiële zorgen wegen hier zwaar door. Mensen gaan hier ook heel vaak leningen aan: voor een auto, een reis, een huwelijksfeest... De luxe van het shoppingcenter en zijn welstellende bezoekers steekt de ogen uit. Hoe anders kunnen werkloze of alleenstaande ouders wat van die materiële welvaart voor zichzelf en hun kinderen verwerven, dan door te lenen of een gokje te wagen? Toch zullen jongeren die het thuis moeilijk hebben nooit worden uitgelachen als ze met versleten schoenen of minder modieuze kleren rondlopen. Hoe hard en scherp de cultuur van de straat ook is, iedereen weet welke gevolgen zelfs de minste tegenslag kan hebben.

We steken de straat over en gaan iets eten bij Oma's Frit. In tegenstelling tot wat de naam laat vermoeden, wordt de frituur uitgebaat door twee ondernemers met Turkse roots. In het begin was er best wat kritiek binnen de Turkse gemeenschap over de naam die ze hadden gekozen, terwijl de Belgo-Belgische gemeenschap op zijn beurt niet kon geloven dat mensen met Turkse roots frieten konden bakken. Wie wil integreren, lijkt nergens meer thuis te horen. Ondertussen neemt het keurmerk van Best Frites op de toonbank maar evenzeer het halal kwaliteitsvlees de meeste twijfels weg. Muhammet ("Zeg maar Mumi"), die de frieten bakt

en het gezicht is van de zaak, heeft dan ook de handen vol. Zijn vennoot Cem komt bij ons zitten. Hij reist het land af als accountmanager voor een bedrijf in de telecomsector, zijn vrouw is bankier. Ook al woont hij niet meer in Maasmechelen, hij blijft wel steeds van hier. Met Oma's Frit blijft hij er verankerd. En er is ook die drive om iets te doen voor de gemeenschap via sponsoring, advies, ondersteuning... Ook voor Muhammet is dit meer dan een frituur. Op zijn eigen bescheiden manier biedt hij veel jongeren een warme ontmoetingsplek. Enerzijds zijn Cem en Mumi het levende bewijs dat je met hard werken, ondernemingszin en creativiteit heel wat kunt bereiken. En al moet je dan twee keer zo hard fietsen, na verloop van tijd geraak je ook twee keer zo ver. Maar hun verhaal is nooit gratis. Cem beseft maar al te goed hoeveel geluk hij heeft gehad en heeft, zeker als hij zichzelf vergelijkt met andere gasten met wie hij in de wijk is opgegroeid. Jongens met meer talent, meer verstand of betere looks dan hij, maar die door een kleine tegenslag op het verkeerde moment ineens veel minder ver staan. Plots raakt het gesprek een gevoelige snaar bij Cem. Tijd om af te ronden.

Op naar onze volgende afspraak. In een lokaal aan de Kruindersweg ontmoeten we Bunyamin Cetin, voorzitter van Jongeren in Beweging. Hoewel hij een eigen winkel uit-

Wie wil integreren, lijkt nergens meer thuis te horen.

baat en een gezin heeft, vind je Bunyamin elke dag van de week in het lokaal van de jeugdwerking. Behalve op maandag, want dan leidt zijn vrouw de meisjeswerking. Samen met enkele vrienden is Bunyamin de jeugdwerking begonnen, ergens achterin het lokaal van de vereniging waar hun vaders

elkaar ontmoetten. Zodra ze de kans zagen, zijn ze ingetrokken in het lokaal aan de Kruindersweg. Met praktische en financiële steun uit de gemeenschap hebben ze het lokaal eigenhandig verbouwd en ingericht. We lopen door een eerste ruimte. Hier kunnen de jongeren wat eten klaarmaken en er staat een kickertafel. Dan moeten onze schoenen uit en komen we binnen in een gezellige ruimte: tapijt op de grond, mooie zetels tegen de muur. De sfeer is rustig, beschaafd, sereen zelfs. Hanna en ik worden met veel respect ontvangen. Een twintigtal jongens zit wat te praten of te spelen met gsm's. Twee jongere gasten zitten op de PlayStation te spelen.

Bunyamin is een bescheiden en wat timide man, maar zijn motivatie is helder. Hij weet maar al te goed welke verleidingen er zijn voor jongeren die op straat rondhangen. Zelf heeft hij zijn weg gevonden, en nu wil hij dat soort figuur zijn en die alternatieve plek aanbieden die hij zelf tijdens zijn jeugd heeft gemist. Hij heeft alles zelf moeten uitzoeken, maar is wel fier op wat hij heeft bereikt. Ook de steun vanuit zijn gemeenschap en de goedkeuring van de moskee doen deugd. De jeugdwerking wordt ook erkend door de gemeentelijke jeugddienst, en sinds kort neemt Bunyamin deel aan de gemeentelijke jeugdraad. Hij probeert er ook telkens een paar andere jongeren mee naartoe te nemen. Nu hij de andere jeugdwerkingen leert kennen, is hij vaak jaloers op hun ervaring, op hoever zij al staan. Het voedt zijn ambitie om steeds meer te willen: meer activiteiten, meer deelnemers, meer vrijwilligers... Hanna lacht en zegt dat ze Bunyamin af en toe moet temperen. Hij heeft al zo veel bereikt: hij betreft andere jongeren, stelt een activiteitenkalender op, organiseert acties om geld in te zamelen om zo goedkoper op uitstap te kunnen gaan... Bunyamin glimlacht minzaam, Hanna houdt de klok in de gaten. We moeten jam-

mer genoeg vertrekken, het is tijd voor de volgende afspraak.

Hanna rijdt voor naar La Famiglia, een hiphopcollectief. In een gebouwtje vlakbij jeugdhuis 't Alibi hebben ze een opnamestudio uit de grond gestampt. Ik volg Hanna naar binnen door een soort keukentje met knap artwork op de muur. En dan stap ik de opnamestudio binnen, het heiligdom van Aziz Ozel. Aziz is al sinds het eerste jaar van de middelbare school met rap bezig. Hij kreeg de smaak te pakken door een muziekproject op school. Rond z'n zestiende botste hij tegen een 'plafond'. De mogelijkheden om kwalitatieve opnames te maken zijn schaars en heel erg duur. Dit fnuikte de ambities, en Aziz ontwikkelde andere interesses. Maar het bloed kroop waar het niet gaan kon, en een tweetal jaar geleden pikte Aziz de draad weer op via een gemeentelijk project voor hiphoppers. Aziz werkt ondertussen voor de gemeente Maasmechelen, als ondersteuner van het jeugdhuis. Maar hij miste een ruimte om zijn creativiteit te kunnen botvieren. Samen met enkele vrienden diende hij bij de gemeente een aanvraag in om een leegstaand gebouw in de buurt van het jeugdhuis om te bouwen tot opnamestudio. Hun project werd goedgekeurd en ze kregen een jaar om hun droom te realiseren. Toen ze het gebouw voor het eerst betraden, stond het volgestouwd met rommel. Ze kregen amper de deur open. Op amper drie maanden was de opnamestudio operationeel, hun laatste centen geïnvesteerd in instrumenten en apparatuur.

Waar de roots liggen van de verschillende leden? Ze houden het op Maasmechelaar.

Ondertussen vormt Aziz samen met enkele bevriende rappers, zangers en zangeressen het collectief La Famiglia en hebben ze een eigen label. Waar de roots liggen van de verschillende leden, dat doet er niet meer toe. Iedereen is vervreemd van het land van (verre) herkomst en 'echte' Belgen zullen ze toch nooit worden, vrezende ze. Ze houden het op Maasmechelaar. Dat zijn ze allemaal. De laatste maanden werd er heel wat songmateriaal geschreven en de groep wil graag een album uitbrengen. Tijdens ons gesprek laat Aziz me enkele nummers horen. Laat het duidelijk zijn, dit is zijn taal. En net als bij Bunyamin voel je de drive om die figuur te zijn en die ruimte te bieden die hij vroeger in Maasmechelen heeft gemist. Geef hem iemand met een gelijkaardig talent en samen breken ze door, daar is Aziz van overtuigd.

Het is half tien en ik haast me terug naar het jeugdhuis van Thebe, want de boel sluit er om tien uur. Als ik aankom heerst er wat onrust. Blijkbaar was er een conflict en een paar heethoofden zijn de wijk in getrokken om hun geschil uit te vechten. Kristof is nog steeds aan het werk. Enkele jongeren vragen hem om de anderen achterna te gaan en hen tegen zichzelf te beschermen. Kristof legt rustig uit waarom dat nu geen zin heeft. Morgen zal hij met de jongens praten. Ook Thalya, een collega van Kristof, probeert de gemoederen te bedaren. Vrij snel keert de rust terug. Binnen en buiten zitten jongeren wat te praten. In een tweede ruimte wordt een film geprojecteerd. De filmavond in het jeugdhuis staat blijkbaar in het teken van Halloween. Enkele jongeren liggen languit te genieten van een horrorklassieker.

Ik zet me buiten op een laag muurtje en probeer een gesprek aan te knopen. De jongeren kijken raar op als ik hen vertel dat ik schrijf over het jeugdwerk in Maasmechelen. Ze weten zich niet echt een houding te geven. Ik vraag wat het jeugdhuis voor hen betekent. Een veilige plaats, zo blijkt, waar

het recht van de sterkste minder geldt. In tegenstelling tot op straat gelden er hier een aantal regels en zijn er mensen, de beroepskrachten van Thebe, die deze regels bewaken. Deze regels zorgen ervoor dat niemand de bovenhand krijgt en iedereen zich op zijn gemak voelt. In de korte tijd dat ik zit te praten is er een constant aan- en aflopen van jongeren, gesprekken springen van de hak op de tak, lang stilzitten is geen optie. Voor mij is het chaos, maar voor deze jongeren brengt het jeugdhuis structuur. Kristof moet vertrekken en Thalya spreekt me aan. En dan pas kom ik te weten dat verschillende personeelsleden van Thebe in opzeg zitten, inclusief Kristof en zichzelf. Thebe heeft heel wat middelen verloren en ziet deze op het eerste zicht niet gecompenseerd. Ik slik en kijk even rond. Ik kan me niet inbeelden

dat de jongeren deze veilige plaats zouden verliezen.

***Voor mij is het chaos,
maar voor deze jongeren
brengt het jeugdhuis
structuur.***

Het is kwart voor elf als ik uiteindelijk afscheid neem. Het jeugdhuis is nog steeds open en er komen nog altijd jongeren toe. Thalya is druk in gesprek met een van de jongens en ze lijkt nog niet meteen van plan om de deur dicht te doen, opzegtermijn of niet...